

## על הסיוט והעיוורון מול המציאות ב"איש החול" מאת את"א הופמן

בחיבור זה ארצה להתמקד בסיוט ובעיוורון שחוה נתנאל, גיבור הנובלה "איש החול", מול המציאות. לכאורה, נראה שסיוט ועיוורון שונים אחד מהשני, אך לפי הנובלה "איש החול" הם נעשים דומים. בעיוורון, ניטל כוח הראייה, לא ניתן לראות דברים באופן מוחשי. לעומת זאת בסיוט, יש יותר מדי ראייה ודמיון כיוון שסיוט מבוסס על דמיון "מפחיד" שקורה בתוך מוחו של האדם שחולם.

דרך הנובלה מתברר שהסיוט יוצר עיוורון. למרות שבסיוט יש "יותר מדי" ראייה, עודפות של ראייה, זה יוצר עיוורון כיוון שסיוט הוא דבר מופשט, לא מציאותי, הוא חלום - שבו לא ניתן להכניס ראייה כי לא ניתן לראות באופן מוחשי ו"רגיל" את מה שאנו רואים ביום יום. בתחילת הנובלה נתנאל כותב מכתב ללותר, אך קלרה חברתו, קוראת אותו בטעות כי חשבה שהוא מיועד אליה. היא מבינה שנתנאל מפחד ולכן לאורך המכתב שלה היא מנסה להרגיע אותו ולהחזירו למציאות הפחות מפחידה ממה שהוא חושב. קלרה טוענת שקופליוס הוא לא שטן, מה שהופך אותו לשטן זו ההתמזגות של המציאות והסיפורים שנמצאים בתוך נתנאל ומה שהוא זוכר מילדותו, ובגלל שקופליוס שנא ילדים היה לו קל להגיד שקופליוס הוא "איש החול".

הפחד של נתנאל מאיש החול היה משמעותי. לאורך הנובלה נתנאל מסביר במכתביו שכל דבר רע שקורה לו קשור לקופליוס. נתנאל זוכר מילדותו את הסיוט בו הוא ראה את אביו מת כאשר קופליוס שהה איתו באותו החדר בו הם היו נהגו לערוך ניסויים, את הפריקה של ידיו ורגליו של נתנאל ואת העובדה שכינו את קופליוס "איש החול".

כאשר היו מדברים על עיניים, וגם בהקשר של מוכר האסטרולבים - שהיה דומה לקופליוס והגיע אל נתנאל ורצה למכור לו דברי ראייה, נתנאל מיד נזכר באותו היום בילדותו, כאשר הוא היה על שולחן הטיפולים של אביו ושל קופליוס ובדרך שבה קופליוס נהג בו ורצה לעקור לו את עיניו. אביו של נתנאל מתחנן בפני קופליוס שלא יעקור לו את העיניים. קופליוס מסכים ואומר: "אדרבה, יישארו לו העיניים, לנער, כדי שיוכל לייבב עד תום מנת הדמעות שלו בעולם". קופליוס ממיר את עקירת העיניים בפירוק הגפיים של נתנאל ולכן הוא מתחיל "לשחק"

בפירוק ידיו ורגליו של נתנאל. קופליוס מפרק אותו "כאילו" הוא בובה. כאן יש את הקישור ואת הזיקה לאולימפיה הבובה העיוורת. נתנאל נמשך אליה כי היא בובה, לאורך רובה של הנובלה הוא לא מכיר בעובדה שהיא בובה וכל מה שהיא יכולה לעשות זה רק להגיד "הה", אלא הוא מרגיש שהיא מבינה אותו ושאינה יש לו קשר של הבנה ואהבה. נדמה לי שהיא משקפת אותו ב"עיוורון" שלו שאצלו הוא רק מטאפורי לעומת העיוורון של אולימפיה שאצלה הוא מציאותי.

בהמשך הנובלה, נתנאל מבין שקופליוס וקופולה הם אותו בן אדם ולכן הוא חשב שקופליוס הגיע כדי לרדוף אותו וכדי לכתוב את גורלו. כתוצאה מהסיוט שלו על קופליוס הוא מתאהב באולימפיה אשר מתוארת כבובה שענייה קפואות "כאילו ניטל מהן כוח הראייה". נתנאל מתעלם מהעובדה שיש לו את קלרה אהובתו שמחכה לו בבית ו"שוכח" ממנה בזמן שהוא רואה את אולימפיה ונמצא איתה.

נתנאל שב לביתו מלימודיו, וכאשר הוא חוזר הוא נותן לקלרה לקרוא שיר שהוא כתב על הנבואה הקודרת שניבא לו קופליוס, ועל כך שהוא רוצה להתנכל להם על אהבתם. תחילה הוא תיאר אותו ואת קלרה מאוהבים אך תוך כדי הוא רואה את קופליוס נוגע בה ועוקר את עיניה. נתנאל נכנס לסיוט שקופליוס כותב לו נבואה שבו הוא מוציא לקלרה את העיניים וזורק אותם על נתנאל ומאבד את המבט של קלרה בו. נתנאל מצוי במעין חרדה מפני קופליוס שרודף אותו לאורך כל חיו וכל דבר שהוא עושה קשור בקופליוס ופחד ממנו. הוא מתנהג כעיוור, הוא שוכח מכולם ומתרכז רק באולימפיה - נראה שכאשר היה עם אולימפיה הוא שכח גם מקופליוס ולכן כל כך אהב להיות איתה ולהתנתק מהכל.

אולימפיה מתנהגת כאן כמו בסיפור "אכו ונרקיסוס", שם הייתה דמות שהיא רק הד; היא עונה בהד ולא באמת יכולה לענות במילים שניתנות להבנה. לכן, האהבה של נתנאל היא מזויפת לפי דעתי, כיוון שזו אהבה חד צדדית. אולימפיה היא בובה ולכן היא לא יכולה להחזיר אהבה כמו בן אדם. הוא מאוהב בבובה יפה שאין לה המילים, כל מה שהיא יכולה להגיד זה: "הה", לכן לא ניתן להפיק מזה אהבה.

"כולם נמחו מזיכרונו, הוא חי רק למען אולימפיה לבדה". העיוורון של נתנאל גרם לו להרגיש שרק כאשר הוא איתה הוא יכול לדבר על הכל ולהרגיש חשוף בפניה ושהיא תבין אותו: "ממעמקי מגירותיו הוציא נתנאל את כל מה שכתב אי פעם: שירים, חזיונות, סיפורים..."

בסופה של הנובלה אנו רואים התמזגות של המציאות והסיוט שבה נתנאל היה חי. אנו יכולים לראות זאת כאשר נתנאל וקלרה עלו למגדל כדי לעשות תצפית. נתנאל ראה את המשקפת שהזכירה לו את קופליוס והוא נטרף בחרדה שגרמה לו לרצות לזרוק את קלרה מהמגדל למטה.

המשקפיים של קופליוס הם סוג של "מציאות מדומה". קופליוס מצד אחד "עוקר עיניים" אך מצד שני גם מייצר ראייה ועזרי ראייה כמו: משקפיים ומשקפות שבהן ניתן לראות דברים אחרים. בסצנה זו הבנתי שהנבואה שאותה הקריא נתנאל לקלרה הייתה דומה למה שקרה לו איתה במגדל. לכן נתנאל השליך את עצמו מהמגדל.

לאורך כל הנובלה נתנאל חש מאוים מקופליוס, שאותו הוא מדמה ל"איש החול", כתוצאה מסיפור העיניים והמקרה עם אביו בביתו. נתנאל מרגיש ש"איש החול" רודף אותו ורוצה להרוג אותו. כתוצאה מהסיוט, הוא מתאהב באולימפיה - הבובה. בסופו של דבר, הוא משליך את עצמו מהמגדל.